

Sygn. akt III CNP 10/21

## POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk

w sprawie z wniosku W. T.  
przy uczestnictwie T. T.  
o podział majątku wspólnego,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 26 listopada 2021 r.,  
skargi W. T.  
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego  
postanowienia Sądu Okręgowego w K.  
z dnia 15 lutego 2019 r., sygn. akt II Ca (...)

**1. odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania;**

**2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego  
w K. adwokatowi P.M. kwotę 2700  
(dwa tysiące siedemset 00/100) złotych powiększoną o stawkę  
należnego podatku od towarów i usług tytułem kosztów  
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu  
w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi.**

### UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 424<sup>9</sup> k.p.c. Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jeżeli jest oczywiście bezzasadna. Oczywista bezzasadność skargi powinna być oceniana

w powiązaniu z jej celem, którym jest uzyskanie odszkodowania od Skarbu Państwa z tytułu wydania niezgodnego z prawem orzeczenia sądu (art. 417 § 1 w związku z art. 417<sup>1</sup> § 2 k.c.). Mając na względzie, że odpowiedzialność ta wiąże się z istotą władzy sądowniczej i niezawisłości sędziowskiej, w judykaturze, przy aprobachie Trybunału Konstytucyjnego, utrwaliło się stanowisko, że niezgodnym z prawem w rozumieniu art. 424<sup>1</sup> § 1 k.p.c. w związku z art. 417<sup>1</sup> § 2 k.c. jest tylko takie orzeczenie, którego nieprawidłowość ma charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 2012 r., SK 4/11, OTK-A 2012, nr 8, poz. 97 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17, z dnia 4 stycznia 2007 r., V CNP 132/06, OSNC 2007, nr 11, poz. 174, i z dnia 13 stycznia 2017 r., III CNP 3/16, niepubl.). Rozumiana w ten sposób bezprawność zaskarżonego orzeczenia musi stanowić wykładnik oceny co do tego, czy złożona skarga podlega merytorycznemu rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy.

W okolicznościach sprawy skarżący W. T. zarzucił, że zaskarżone postanowienie jest niezgodne z art. 45 § 1 w związku z art. 33 pkt 1 k.r.o. oraz z art. 45 § 1 i 2 k.r.o. w związku z art. 1035 k.c. w związku z art. 212 § 1 i 3 k.c. w związku z art. 46 k.r.o. Wskazał, że Sąd Okręgowy błędnie rozliczył w podziale majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej nakłady poniesione przez uczestniczkę z jej majątku osobistego na majątek osobisty małżonka (skarżącego). Zdaniem skarżącego, zastosowanie w tym przypadku art. 45 § 1 i 2 k.r.o. było naruszeniem prawa o oczywistym charakterze i doprowadziło do kolejnego naruszenia prawa - art. 45 § 1 i 2 k.r.o. w związku z art. 1035 k.c. w związku z art. 212 § 1 i 3 k.c. w związku z art. 46 k.r.o. wyrażającego się w błędnym zasądzeniu od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwoty 54 602 zł tytułem nakładów na majątek wspólny, podczas gdy prawidłowe rozliczenie tych nakładów winno doprowadzić do zasądzenia od uczestniczki na rzecz skarżącego kwoty 27 293, 18 zł.

Odnosząc się do tej argumentacji, należało zauważyć, że w skardze trafnie zwrócono uwagę, iż co do zasady rozliczeniu w postępowaniu o podział majątku wspólnego podlegają wyłącznie roszczenia o zwrot wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego małżonków na majątek osobisty i roszczenia

o zwrot wydatków i nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny, mające podstawę w art. 45 § 1 k.r.o. Roszczenia te powstają w sytuacji, w której ze środków pochodzących z majątku wspólnego zostały w okresie trwania wspólności ustawowej sfinansowane wydatki i nakłady na majątek osobisty jednego z małżonków lub gdy ze środków pochodzących z majątku osobistego jednego z małżonków dokonano wydatków i nakładów na majątek wspólny. Roszczenie o zwrot nakładów dokonanych z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z małżonków dotyczy odmiennej sytuacji i jest prawnie obojętne dla losów majątku wspólnego oraz jego rozliczenia. Nie wynika ono również z art. 45 § 1 k.r.o., jego podstawę stanowią natomiast ogólne przepisy prawa cywilnego (por. np. powołany w skardze wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2002 r., IV CKN 1108/00, OSNC 2003, nr 9, poz. 123).

Skarżący ujął jednak tę zasadę w zbyt rygorystyczny sposób, nie zauważając, że w judykaturze jest ona relatywizowana w sytuacjach, w których jest to uzasadnione względami celowości mogącymi uzasadniać kompleksowe rozliczenie takich nakładów także w postępowaniu o podział majątku wspólnego. Odstępstwa te nie dotyczą tylko akcentowanej w skardze sytuacji, w której na nieruchomości stanowiącej majątek osobisty jednego z małżonków powstał obiekt budowlany kosztem mas majątkowych pozostających w dyspozycji obojga małżonków, lecz odnoszą się do ogólniejszej grupy przypadków, w których na rzecz stanowiącą majątek osobisty jednego z małżonków dokonano nakładów zarówno z majątku wspólnego, jak i z majątków osobistych małżonków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2002 r., IV CKN 1108/00).

W nowszym orzecznictwie wskazano w tym kontekście, że w postępowaniu o podział majątku wspólnego mogą podlegać rozliczeniu również nakłady z majątku osobistego małżonków na majątek osobisty jednego z nich, szczególnie jeśli dotyczą rzeczy, na którą poczyniono również nakłady z majątku wspólnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2020 r., IV CSK 725/19, niepubl.), względnie, że jakkolwiek co do zasady niedopuszczalne jest rozliczenie w postępowaniu o podział majątku wspólnego nakładów z majątku osobistego małżonka na majątek osobisty drugiego z nich, ale od zasady tej należy dopuścić

odstępstwo, gdy przemawia za tym potrzeba kompleksowego rozliczenia całości nakładów w jednym postępowaniu, przy czym Sąd Najwyższy nie uściślił kręgu tych sytuacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2019 r., I CSK 140/18, niepubl.). W postanowieniu z dnia 24 lipca 2020 r., I CSK 106/20, niepubl., Sąd Najwyższy wskazał natomiast, że rozliczenie rozważanych nakładów w postępowaniu o podział majątku wspólnego jest możliwe, gdy dokonywano nakładów z majątku wspólnego i majątku osobistego jednego z małżonków na „kompletny obiekt”, jeżeli dokonanie rozliczenia w dwóch postępowaniach byłoby niecelowe; ponadto, za potrzebą rozliczenia analizowanych nakładów w postępowaniu o podział majątku wspólnego może dodatkowo przemawiać wysokość roszczenia o zwrot nakładów i wydatków dokonanych z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z nich, jeżeli może ona mieć znaczenie dla oceny sytuacji majątkowej małżonków, a w konsekwencji na sposób podziału składników majątku przy uwzględnieniu należnych spłat i dopłat.

W okolicznościach sprawy sporne nakłady polegały na wydatkowaniu przez uczestniczkę środków pieniężnych - z jej majątku osobistego - na mieszkanie nabyte przez skarżącego przed powstaniem wspólności majątkowej. Mieszkanie to zostało sfinansowane – według wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego (art. 398<sup>13</sup> § 2 w związku z art. 424<sup>12</sup> k.p.c.) - w 44,44% ze środków własnych uczestniczki, 22,24% ze środków własnych skarżącego, pozostały wkład pochodził z majątku wspólnego małżonków. Mieszkanie to zostało sprzedane w trakcie trwania małżeństwa, a uzyskana kwota została bezpośrednio uiszczona na rzecz spółdzielni, tytułem wpłaty na poczet nowego lokalu, stanowiącego składnik majątku wspólnego. Również ten lokal - niezależnie od środków uzyskanych ze sprzedaży mieszkania - finansowany był częściowo z majątku osobistego uczestniczki.

Sąd pierwszej instancji przyjął na tym tle, że wydatki uczestniczki z jej majątku osobistego na majątek osobisty wnioskodawcy (mieszkanie) oraz wydatki uczestniczki z jej majątku osobistego na majątek wspólny powinny być rozliczone łącznie przez ustalenie, jaki ostatecznie wkład uczestniczka wniosła do majątku wspólnego. Łączne rozliczenie nakładów Sąd uznał za operatywne, mając na względzie, że mieszkanie stanowiące majątek osobisty skarżącego zostało

splacone przez małżonków bezpośrednio przed jego sprzedażą i wykorzystaniem ceny na wykup kolejnego lokalu, który wszedł do majątku wspólnego.

W zestawieniu z powołanym wyżej orzecznictwem Sądu Najwyższego stanowisko to już *prima facie* nie mogło być uznane za błędne w stopniu, który przesądzałby o oczywistej i elementarnej wadliwości zaskarżonego orzeczenia. Uczestniczka dokonywała wprawdzie nakładów ze swojego majątku osobistego na majątek osobisty skarżącego, niemniej jednak nakłady te służyły sfinansowaniu mieszkania, które opłacone było jednocześnie z majątku wspólnego małżonków, co wpisuje się we wskazywane w judykaturze przypadki, w których celowe jest dokonanie kompleksowego rozliczenia wydatków i nakładów stron w postępowaniu o podział majątku, włącznie z wydatkami (nakładami) dokonanyymi z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z nich. Mając dodatkowo na względzie wysokość nakładu dokonanego przez uczestniczkę na sfinansowanie mieszkania stanowiącego majątek osobisty skarżącego, a w konsekwencji wysokość przysługującego jej roszczenia, nie można także twierdzić, by roszczenie to nie mogło mieć wpływu na sytuację majątkową stron w kontekście ewentualnych spłat i dopłat.

Sąd Okręgowy nie dostrzegł wprawdzie dystynkcji między obiema kategoriami nakładów ujmując je łącznie jako nakłady uczestniczki poczynione na majątek wspólny, nie zmienia to jednak oceny, że kompleksowe rozliczenie nakładów między byłymi małżonkami, z uwzględnieniem nakładów poczynionych przez uczestniczkę na majątek osobisty skarżącego, nie mogło być *in casu* kwalifikowane jako oczywiście i rażąco nieprawidłowe. Należało tym samym - w kontekście objaśnionego wcześniej sposobu rozumienia pojęcia bezprawności orzeczenia - odmówić przyjęcia skargi do rozpoznania.

Z tych względów, na podstawie art. 424<sup>9</sup> w związku z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw